

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ
за реализирана годишна програма за работа на
ИАРМ за 2017 година

Извештај за реализирана годишна програма за работа на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2017 година

I. Вовед

Согласно Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија“ бр.120/09, 53/11, 41/14 и 53/16), Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) е јавна установа која врши работи и задачи на национално тело за акредитација во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оцена на сообразност. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Правната рамка на ИАРМ е определена со: Законот за акредитација; Статутот на ИАРМ; актите на Советот; актите на директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. директор и
3. Одбор за надзор на материјално-финансиското работење.

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

- а. Акредитација на лаборатории за тестирање и калибрација
- б. Акредитација на медицински лаборатории
- в. Акредитација на тела кои вршат инспекција
- г. Акредитација на тела кои вршат сертификација.

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2017 година

Согласно Програмата за работа на ИАРМ за 2017 година, донесена од страна на Владата на Република Македонија и објавена во “Службен весник на Република Македонија“ бр.192/2016, ИАРМ ги реализираше следниве активности:

1. Акредитациски активности

а. Статус на акредитирани тела

До крајот на 2017 година вкупно се акредитирани 210 тела за оцена на сообразност, од кои 171 акредитации се активни, а 39 акредитации се повлечени/ истечени/суспендирани/ на барање на телата или по службена должност.

Во 2017 година, акредитирани се вкупно 10 нови тела за оцена на сообразност, и тоа: 2 лаборатории за тестирање, 2 лабораторија за калибрација, 2 медицински лаборатории, 1 сертификациско тело за производи и 3 инспекциски тела.

Во 2017 година на дваесетина тела тела за оцена на сообразност им е доделена реакредитација, а кај останатите тела за оцена на сообразност, ИАРМ ги реализираше редовните надзори, во чии рамки беа изведени и прекугранични надзорни активности.

ИАРМ изврши подготовки за отпочне со оценување по новиот стандард EN ISO 17025:2017, за што беше изготвена “Процедура за промена на барањата за акредитација“ - ПР 04-01 и акционен план за имплементација на промените на барањата за акредитација, согласно новиот стандард.

Во бројот на акредитираните тела за оцена на сообразност се вбројуваат и акредитираните лаборатории при високо-образовните институции опремени од Владата на Република Македонија и медицински лаборатории определени од страна на Министерството за здравство, чија акредитација беше предвидена во овој владин проект.

Реализирани средства 10.099.000,00 денари

2. Реализиран вториот редовен надзор по потпишувањето на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (EA-MLA)

Од 13 до 17 ноември 2017 година согласно правилата, плановите и програмата за работа на Европската организација за акредитација (EA), работата на ИАРМ во областа на акредитацијата, востановениот систем за управување со квалитет, како и целокупното организациско, структурно и менаџментско работење и управување на ИАРМ беше предмет на оцена во рамки на вториот редовен надзор по потпишувањето на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (EA-MLA). Оцената беше реализирана од страна на деветчлен меѓународен тим делегиран од страна на EA.

Во рамки на надзорната оцена беше изведена и оцена на системот за акредитација и за нова област-сертификација на системи за управување.

Севкупната оцена за правилното функционирање на востановениот систем за акредитација е позитивна, што значи ИАРМ успешно продолжува да ја одржува важноста на потпишаниот меѓународен договор за взаемно признавање на резултатите од акредитациите склучен со EA познат како EA-MLA договор, како и меѓународните договори за признавање на резултатите од акредитациите склучени со: Меѓународната организација за акредитација на лаборатории (ILAC-MRA) и Меѓународниот форум за акредитација (IAF-MRA).

Од организациски аспект севкупната организација и трошоци за реализација на надзорот беа на товар на ИАРМ (патни трошоци, трошоци за храна и сместување).

Одржувањето на важноста на Договорот надополнето со проширување на неговиот опсег во нова област, преку презентација и одбрана на воспоставениот систем за акредитација и исполнување на обврските што произлегуваат од него преку најразлични активности, е од суштинско значење за дејноста на ИАРМ, за македонското стопанство и за државата.

Потребни средства 397.000 денари

3. Организирање и учество на обуки

а. Во согласност со Годишниот план за обуки на ИАРМ за 2017 година и интерните процедури за обука на ИАРМ, ИАРМ ги организираше следниве обуки:

- Обука на вработените за стандардот МКС EN ISO/IEC 17011 - Општи барања за телата за акредитација кои акредитираат тела за оцена на сообразноста, стандард по кој работи ИАРМ
- Обука за членовите на Советот на ИАРМ за стандардот МКС EN ISO/IEC 17011 - стандард по кој работи ИАРМ
- Работен состанок за хармонизација на оценувачите и експертите на ИАРМ
- Обука за оценувачи по стандардот МКС EN ISO/IEC 17025:2006
- Обука за оценувачи по стандардот МКС EN ISO/IEC 17020:2012
- Обука за оценувачи по стандардот CEN TS 15675 и EN 15259
- Обуки за вработените во ИАРМ за примена на DMS софтвер на ИАРМ.

Како резултат на реализираните обуки, ИАРМ ги надгради институционалните капацитети преку едукација како на редовно вработените, така и на надворешните соработници.

б. Проектни активности

Во 2017 година, ИАРМ учествуваше во реализација на следниве меѓународни проекти:

❖ ПТБ-активности

Преку ПТБ проектот “Промоција на регионалната соработка во Југоисточна Европа во полето на инфраструктура за квалитет“ реализирано е учество на:

- Регионален пулт за органско производство

❖ ТАИЕХ-активности

Преку инструментот ТАИЕХ реализирани се следниве активности:

- Студиска посета на АКРЕДИА - Италија за акредитација на лаборатории за тестирање на издувни гасови
- Обука за географско потекло, индикација на производ и традиционален специјалитет

❖ Проект за инфраструктура на квалитет на Земјите од Западен Балкан

- Работилница за Имплементација на регулатива за градежни производи
- Обука за акредитација за нотификациони цели
- Обука за барањата на стандардот ISO/IEC 17043

❖ ЕА-обуки

• Во организација на Германското тело за акредитација (**DakkS**) реализирано е учество на Обука за оценувачи за Органско производство во согласност со стандардот ISO/IEC 17065

- Учество на Конференција за медицински лаборатории.

в. Човечки ресурси

Комитетот за оцена на лица покрај ажурирање на досиејата на сите членови на листата за оценувачи и експерти, ја следеше и реализацијата на Планот и програмата за обуки за оценувачи, со цел надградба на листата на оценувачи и експерти на ИАРМ, согласно процедурите на Европската организација за акредитација (ЕА).

Имено, како резултат на одржаните обуки се одржува и зајакнува компетентноста на домашните оценувачи и експерти од повеќе области, поради што при изведување на оценките во оценувачките тимови се ангажираат поголем број домашни оценувачи/експерти. Истото беше и приоритетна цел на ИАРМ во сите овие изминати години на делување. Ангажирањето на оценувачи-експерти од регионот се сведува на случаи од неопходна потреба за тоа, како што е судир на интерес помеѓу оценувачот и телото за оцена на сообразност или при развој на нови шеми за акредитација.

Оттука, следува заклучок дека ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени под оваа ставка во Програмата за работа на ИАРМ за 2017 година.

Персоналот на ИАРМ го сочинуваат 18 редовно вработени, од кои 15 лица се со статус на административни службеници. Согласно Законот за административни службеници изведен е и процес на оценување на нивната работа.

Согласно пројавените потреби на ИАРМ и постојаниот оглас за оценувачи објавен на интернет страната на ИАРМ, во 2017 година бројот на поднесени пријави за оценувачи е зголемен. Листата на оценувачи на ИАРМ ја сочинуваат: 17 водечки оценувачи, 63 технички оценувачи, 10 оценувачи во обука и 36 експерти. Планот за надзор на оценувачите се реализираше по планираната динамика.

Од вкупниот број на водечки оценувачи, 10 се редовно вработени во ИАРМ.

Реализирани средства 1.045.717,00 денари

3. Соработка со државни органи на Република Македонија

Во 2017 година, ИАРМ учествуваше во работата на Техничките комитети при Институтот за стандардизација на Република Македонија.

Вработени од ИАРМ редовно учествуваа во работните групи при: Министерството за економија, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за транспорт и врски и Министерството за внатрешни работи.

Реализирани средства150.000,00 денари

4. Организација на 3^{-та} меѓународна конференција “Квалитет и компетентност - 2017“

Во периодот 14-16 септември 2017г. во Охрид, во организација на ИАРМ и МАКЛАБ се одржа третата по ред Меѓународна конференција „Квалитет и компетентност 2017“.

На Конференцијата пред стотина учесници претставници на заинтересираните страни од акредитираните тела, државни институции и претставници на учесници во националната инфраструктура за квалитет беа презентирани триесетина трудови, меѓу кои се вбројува и трудот подготвен од вработените во ИАРМ за примена на Техничката спецификација 15675 за заштита на животната средина од аспект на акредитација.

Во фокусот на тематските целини беше значењето на акредитацијата за обезбедување на квалитет, компетентност, особено во испитување на квалитетот и безбедноста на храната, животната и работната средина и градежништвото. Настанот беше официјално отворен од страна на заменик министерот за животна средина и просторно планирање во Владата на Република Македонија, а свое пленарно обраќање имаше и Претседателот на Еуролаб.

Исто така, во рамки на настанот, ИАРМ беше домаќин на редовната Регионална средба на телата за акредитација. Средбата редовно се организира врз основа на Договорите за билатерална соработка на националните тела за акредитација од регионот. Тркалезната маса, беше организирана како посебна тематска целина на Конференцијата на која се дискутираа прашања за меѓусебната соработка на националните тела за акредитација.

Реализирани средства250.000,00 денари

5. Промовирање на системот на акредитација

Во 2017 година беа одржани следниве промотивни настани:

- Под мотото „Акредитацијата: Обезбедување на доверба во градежништвото и изградената животна средина“ на 09 јуни Институтот за акредитација на Република Македонија со пригодна свеченост го одбележа Светскиот ден на акредитацијата;

На настанот присуствуваа бројни гости, претставници на Владата на Република Македонија, на Министерството за економија, градежниот сектор, претставници на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на РМ, јавниот сектор, научно-образовни институции, здравствени установи, соработници, претставници на телата за оценка на сообразност и новинари;

- Во рамки на одбележувањето на Светскиот ден на акредитацијата, ИАРМ издаде соодветна брошура под мотото “Акредитација: Обезбедување на доверба во градежништвото и изградената животна средина”. На настанот ИАРМ организираше промоција за доделување на Сертификатите за акредитација на телата за оценка на сообразност акредитирани во текот на 2016/17 година, а беше промовиран и Годишниот билтен за работата на ИАРМ за 2016 година. Промоцијата се одржа во хотелот Континентал, во Скопје. Настанот беше покриен и со соодветни медиумски извештаи;

- Во 2017 година, ИАРМ издаде редовен „Годишен извештај за работењето на ИАРМ во 2016 година“;
- ИАРМ издаде две брошури на теми; „Придобивки за лабораториите кои учествуваат во програми за тестирање на оспособеноста” и „Акредитацијата-алатка за регулаторите“;
- Реализирани тв и радио емисии на теми за акредитација на тела за оценка на сообразност на национални и локални медиуми.

Реализирани средства 943.528,00 денари

6. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално финансиско работење на ИАРМ

Во 2017 година Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ функционираа во претходно именуваните состави заклучно со 19 јули 2017 година кога официјално беа објавени решенијата за нивно разрешување.

До тогаш Советот на ИАРМ одржа 6 редовни седници, а Одборот за надзор на материјално-финансиското работење одржа 7 редовни седници.

Согласно Законот за акредитација, Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ 3 члена.

Со решение на Владата на Република Македонија од 26 септември 2017 година именуван е нецелосен осумчлен состав на Советот на ИАРМ со в.д. мандат, кој сеуште функционира при што еден член поднесе оставка од функцијата, а со Решенија од 26 декември 2017 и 23 јануари 2018 година се именувани 4 членови со полн мандат. Советот именуван во состав со в.д. мандат во 2017 година одржа 2 седници.

Владата на Република Македонија како основач се уште нема извршено именување на нов состав на Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ, поради што не може да се подготви и достави до Владата на Република Македонија Извештај за извршен надзор над материјалното финансиското работење во ИАРМ за 2017 година.

Со оглед на значајноста на правилното функционирање на овие органи како во поглед на поддршка на работата на ИАРМ, така и од аспект на управување и на надзорни активности, Владата на Република Македонија е благовремено известена за потребата од именување на целосни состави на двата органи на ИАРМ, кои треба бидат именувани врз основа на стручни компетенции согласно законски пропишаните услови со цел да одговорот и придонесат во работата на органите и во работата на ИАРМ.

Реализирани средства 914.538,00 денари

7. Меѓународни активности

Во 2017 година ИАРМ имаше повеќе меѓународни активности:

- ИАРМ активно ја следи и учествува во работата на Европската организација за акредитација. Вработените од ИАРМ учествуваа во работата и на Комитетите на Европската организација за акредитација (ЕА МАК, Комитет за лаборатории, Комитет за инспекциски тела, Комитет за сертификациски тела, Комитет за хоризонтална хармонизација, Комитетот за комуникација и публикација, како и во работните групи кои функционираат во рамки на одделни комитети);
- ИАРМ како полноправен член учествуваше во работата на Светската организација за акредитација (ILAC - International Laboratory Accreditation Cooperation) и Меѓународниот форум за акредитација (IAF);
- ИАРМ навремено ги подмири обврските на име годишна членарина за 2017 година во Европската и Светската организација за акредитација, како и во Меѓународниот форум за акредитација;
- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустрија, царина и даноци, како и во преговорите за потпишување на АСАА Договорот со Европската Комисија;
- Оценувач од ИАРМ учествуваше во оценка во организација на ЕА за peer evaluation на Националното тело за акредитација на Романија.

Со останатите институти за акредитација од регионот, со кои ИАРМ веќе има потпишано билатерални договори, соработката се одвива континуирано. Во рамките на овие договори, ИАРМ ги реализира следниве активности:

- Учество во заеднички обуки;
- Заемни сведочења при изведување на оценки;
- Заеднички активности во рамките на регионалниот ИПА проект;
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија, Хрватска и Бугарија;
- Учество на редовен Годишен состанок на телата за акредитација од регионот во Белград;
- Врз основа на Меморандумот за соработка со Федералниот сервис за акредитација на Руската Федерација, беше реализирана работна посета на ова тело во чии рамки беше одржан семинар за „Имплементација на политиката за следливост на мерните резултати ИАС-Р 10:01/2013 во лабораториите за тестирање во согласност со барањата на стандардот ISO/IEC 17025:2006“. На семинарот од страна вработените во ИАРМ беа презентирани излагања на теми: „Инфраструктурата за квалитет и акредитација на лаборатории за тестирање во согласност со ISO/IEC 17025 во Европа и Македонија“ и „Политиката за следливост во согласност со ИАС документот Р10: 01/2013 и нејзината имплементација во политиката на ИАРМ“.

Реализирани средства 1.260.000,00 денари

8. Менаџмент и тековно работење на ИАРМ

Редовно се одржуваа и надградуваа: техничките ресурси неопходни за секојдневно извршување на работните обврски, како и други тековни одржувања во функција на обезбедување на соодветни услови за извршување на работните обврски.

Реализирани се редовните активности согласно барањата на меѓународниот стандард МКС EN ISO/IEC 17 011, кој е основен стандард за работа на ИАРМ: Обука за вработените, Интерна проверка и Преиспитување на раководството, чиј конечен заклучок и оценка е дека воведениот систем за акредитација е квалитетен, ефективен и ефикасен во практичното работење, ги дава бараните резултати и истиот треба континуирано да се одржува и надградува.

Реализирани средства 1.015.000,00 денари

III. Заклучни согледувања

Врз основа на претходно изнесеното, може да се заклучи дека ИАРМ во целост ги реализираше активностите предвидени во Програмата за работа на ИАРМ за 2017 година.

Успешната реализација на планираните активности е мерлива преку зголемениот број на доделени сертификати за акредитација, одржување на постојните акредитации, зајакнати компетенции на вработените во ИАРМ и надворешните соработници, одржување и надградување на ефективен систем за управување со квалитет, одржување на меѓународниот углед и статус на ИАРМ (преку одржување на важноста на меѓународните договори: EA-MLA, ИАС-MRA и IAF-MLA договорот) потврдени преку успешно реализираниот втор редовен надзор, проширување на билатералната соработка со други национални тела за акредитација, соодветна промоција на системот на акредитација,

прекугранични акредитациски активности, како и паралалено активно делување на домашен план.

в.д.директор
Д-р Трпе Ристоски
